

VÄNDPUNKT

Kultur och hälsa i nordisk samverkan – kartläggning 2014

Nordisk ministerråd/kulturministrene besluttet i april 2013 å iverksette en kartlegging av kultur- og helseområdet i Norden. Region Skåne ble tildelt prosjektoppdraget, som er gjennomført i perioden 1. februar – 10. oktober 2014. Prosjektet er samfinansiert av Nordisk ministerråd og Region Skåne.

Kartleggingens formål var å øke kunnskapen om kultur- og helseområdet som en betydningsfull faktor i en holdbar nordisk velferd, og skulle omfatte praksis i alle nordiske land og Færøyene, Grønland og Åland. Oppdraget omfattet også en kartlegging av forskning i de fem nordiske landene og internasjonalt. Det ble tidlig i arbeidet klart at kartleggingen dessuten måtte omfatte utdanning. Rapporten presenterer en statusbeskrivelse av kultur- og helseområdet, en analyse av behov innen området, konklusjoner samt forslag til mulige felles nordiske innsatser på området.

Framtidens velferd er en utfordring som angår alle deler av samfunnet. Velferden utformes ved å gjøre det grenseoverskridende samarbeidet bedre, slik det f.eks. tilstrebes i de ulike satsninger om kultur og helse vi nå ser. Det nordiske samarbeidet om kultur og helse tydeliggjør viktige prinsipper for nordisk samarbeid generelt: At samarbeidet skjer på områder der de nordiske land har felles interesser og utfordringer, der det nordiske nivået gir større mulighet for et effektivt utviklingsarbeid, og der de gode resultater oppnås når vi kombinerer samarbeidet innen flere sektorer. Dette skjer gjennom erfarings- og kompetanseutveksling og nettverksbygging. I kultur- og helseperspektivet ligger et overordnet syn på at alle mennesker skal ha tilgang til og mulighet for kulturell egenaktivitet og gode kulturopplevelser, som en demokratisk rettighet for alle.

Rapportens forslag (forkortet versjon)

Hovedforslag 1

Nordisk ministerråd bes avsette midler til en nordisk kompetansefunksjon for kultur og helse gjennom et tre-årig oppdrag 2016-2018 for Nordens Velferdssenter (institusjon under Nordisk ministerråd, med hovedsekretariat i Stockholm). Kompetansefunksjonen finansieres i fellesskap av Ministerrådet kultursektor og ved at Nordens Velferdssenter avsetter nødvendige administrative ressurser til funksjonen.

Kompetansefunksjonen skal være et kontakt- og samarbeidsforum som muliggjør kontinuitet og felles utviklingsarbeid mellom de nordiske land og deres aktører innen kultur- og helseområdet. Den bør som minimum omfatte én heltids stilling som prosjektleder og en kommunikasjons-/webansvarlig i deltids stilling. De konkrete arbeidsoppgaver for senteret utformes etter avtale mellom Ministerrådet, Nordisk Velferdssenter og en eventuell nordisk sakkyndiggruppe.

Det finnes foreløpig ingen spesifikke og dedikerte ressursorganisasjoner for en kultur- og helsesatsing på nasjonalt eller nordisk nivå, og heller ingen formidlingsfunksjon som fullt ut kan imøtekomme behovene innen feltet. Rapportens materiale inneholder, både direkte og indirekte, konkrete synspunkter på behovet for en sammenholdende nordisk funksjon for feltet.

Materialet dokumenterer entydig behovet å ta vare på og videreføre eksisterende og ny erfaring og

kunnskap, ellers står man i fare for at dette kan forsvinne sammen med strategiske muligheter for å bygge kontakter mellom ulike sektorer på nasjonalt og nordisk plan. De gode resultater kan oppnås når vi ser de ulike innsatser i sammenheng innen dette tverrfaglige og tverrvitenskapelige feltet. I særlig grad er det viktig at man kan kople forskning, utdanning og praksis i en felles nordisk kompetanse- og formidlingsfunksjon.

Hovedforslag 2

Nordisk ministerråd bes undersøke mulighetene for iverksetting av et forskningsprosjekt om de samfunns-/nasjonaløkonomiske gevinster som ligger i en tverrsektoriell og tverrvitenskapelig satsing på kultur og helse.

'Verdien' av kunsten og kulturen er delvis en filosofisk påstand som ikke kan måles i tall. Å anskueliggjøre fordelene og uttrykke de gjennom fakta og figurer som gir bevis for bidraget til vårt kollektive og individuelle liv har alltid representert et problem, men er noe som kunst- og kulturorganisasjonene alltid må gjøre for å sikre finansiering både fra offentlige og private kilder.

Dette er et spørsmål som blir stadig mer aktuelt og vesentlig også når det gjelder betydningen av kultur- og helsekoplingen: Hvilke mulige helseøkonomiske og samfunnsøkonomiske effekter og gevinster ligger i denne tverrfaglige og tverrvitenskapelige satsingen? Noe forskning og datainnsamling er gjort om dette, men så vidt vi kjenner til foreligger så langt ingen større målrettet eller nordisk forskningsinnsats på området. Flere universiteter og institusjoner kan være aktuelle for et slikt forskningsoppdrag, herunder eventuelt Nordforsk (organ under Nordisk ministerråd som finansierer nordisk forskningssamarbeid og gir råd om og innspill til nordisk forskningspolitikk).

Andre forslag

1: Nordisk ministerråd oppfordres til å arbeide for at verdigrunnet for kultur og helse kan bli integrert som obligatorisk innslag i nasjonale og nordiske utdanninger på alle nivåer innen helse- og omsorgsområdet og innen relevante utdanninger på kunst- og kulturområdet.

2: Nordisk ministerråd oppfordres til å ta initiativet til økt tverrfaglig og tverrsektorielt samarbeid i egen virksomhet, både på politisk nivå og på sekretariatsnivå, og der kultur- og helsesatsingen kan danne mønster for samarbeidet mellom kultursektor og velferds- og kunnskapssektor.

3: Finland oppfordres til å ta opp kultur og helse som prioritert tema i sitt formannskapsprogram i Nordisk ministerråd i 2016. I tilknytning til formannskapsprogrammet lanseres en nordisk web-publikasjon, med formål å gi en bred presentasjon av kultur- og helsesatsningen, med eksempler/cases fra forskning, utdanning og praksis i alle nordiske land.

Nordisk ministerråds behandling av rapporten

Rapporten ble overlevert Nordisk ministerråd 10. oktober, og kulturministrene diskuterte den på møte 29. oktober. Det ble ikke gjort noen endelig beslutning i saken, og den tas opp til ny behandling på neste møte i Ministerrådets embetsmannskomiteé for kultur (EK-K) i februar og på kulturministrenes møte i april.

Kjell Austin
prosjektleder

Region Skåne/Kultur Skåne
SE-205 25 Malmö
+46 (0)40 675 3750
www.skane.se/kultur